

Nyt fra Centret

STATENS INSTITUT FOR FOLKESUNDHED, SYDDANSK UNIVERSITET. STØTTET AF TRYGFONDEN OG KRÆFTENS BEKÆMPELSE

Mobilen hæmmer børns mobilitet

Mange skolebørn i de mellemste klassetrin klæber til telefoner og tablets i frikvartererne, og det går ud over leg, spil og fysisk aktivitet, lyder en af konklusionerne i ny ph.d.-afhandling fra Center for Interventionsforskning.

Selv den grundigste forberedelse udelukker ikke, at man som forsker kan blive overrumplet, når tesoerne skal testes i "den virkelige verden". Da Charlotte Skau Pawlowski indledte den empiriske del af sin ph.d.-afhandling og besøgte 17 udvalgte skoler for at observere og interviewe børn i 4.-6. klasse for at identificere faktorer med betydning for deres fysiske aktivitet i frikvartererne, gjorde hun et markant fund, som kom bag på hende. Det viste sig, at brugen af mobiltelefoner, tablets og computere var en væsentlig hæmsko for leg, spil og andre aktiviteter i frikvartererne. På 16 af de 17 skoler fandtes ingen regler omkring at medbringe dem i skolen og bruge dem i frikvartererne. Under besøgene kunne hun selv iagttage, hvordan eleverne samledes om computere og tablets eller sad hver for sig med deres telefoner. Og eleverne berettede på eget initiativ om, hvordan de oplevede brugen af de forskellige apparater

Modelfoto: Colourbox

som noget, der forhindrede dem i at være fysisk aktive.

– Det var overraskende for mig, at netop mobiltelefoner og tablets er så betydningsfuld en barriere for deres fysiske udfoldelse. Men det blev hurtigt omdrejningspunktet, når eleverne fortalte mig, hvad de selv oplevede som hindringer for leg og spil i frikvartererne, siger Charlotte Skau Pawlowski.

Telefoner vinder over fodbold

Det er velbelyst, at danske skolebørn i stort omfang ikke får den fornødne og anbefalede mængde fysisk aktivitet i hverdagen. Det har en række uheldige konsekvenser i forhold til ikke blot sundhed men også koncentration i timerne og indlæring.

Charlotte Skau Pawlowskis ph.d. er en del af centrets større interventionsprojekt "Drøn på skolegården", der har til formål at indsamle viden om, hvordan skolegården og frikvartererne kan bruges til at fremme fysisk aktivitet blandt især de mindst aktive elever.

På de forskellige skoler, hun besøgte, var fodboldspil, især blandt drengene, den mest foretrukne aktivitet i frikvartererne. Men selv dette populære spil kunne komme til kort over for de digitale konkurrenter.

– Flere elever sagde, at de egentlig gerne ville spille fodbold, men fordi deres venner sad foran skærmene,

Fortsættes næste side

... fortsat

gjorde de det også selv. Andre fortalte, at det kunne være vanskeligt at stille hold, fordi mange spillede computer. Når jeg så spurgte, hvorfor de ikke blot slukkede telefonerne, sagde de, at det var svært, fordi "telefonerne tiltrak dem som en magnet," som en dreng formulerede det, siger Charlotte Skau Pawlowski.

Skærmfri tid

På skolerne havde så godt som alle elever allerede i fjerde klasse en smartphone til rådighed. Nogle medbragte tablets og på fem skoler havde de adgang til computere. Eleverne bruger selv argumentet, at telefonerne er nødvendige, fordi de skal kunne komme i kontakt med forældrene, hvis der opstår problemer. I realiteten brugte de dem til at høre musik, se Youtube, spille spil eller tjekke deres profiler på sociale medier som Facebook eller Instagram.

Børnene var altså selv bevidste om, at de digitale muligheder var et problem for såvel deres fysiske aktivitet som det sociale samvær. De var endvidere klar over, at skulle der ske en ændring i adfærden, var der brug for regulering. De ønskede ikke forbud, men nogle elever fremhævede muligheden for det, de selv kaldte skærmfrie dage eller skærmfrie frikvarterer.

Ny fysisk indretning er ikke nok

Skoleledelserne på de medvirkende skoler fik adgang til Charlotte Skau Pawlowskis konklusioner. En direkte opfølgning var ikke en del af ph.d.'en, men fra uformelle samtaler med andre skoledere uden for projektet er det Charlotte Skau

Pawlowskis indtryk, at de er tøvende med hensyn til at indskrænke adgang til telefoner og tablets.

– De fremhævede, at det er en del af elevernes og skolens virkelighed. Men det skyldes i mine øjne også en vis konfliktskyhed, og mange vil gerne undgå at fremstå "konservative". Men der behøver ikke være tale om påbud og løftede pegefingre. Man kan nå langt med at motivere eleverne til andre aktiviteter, som i højere grad skal være lærerstyrede, hvilket især pigerne ønsker. Vi er dog tilbageholdende herhjemme med lærerstyrede aktiviteter, fordi den frie leg er i høj kurs, siger Charlotte Skau Pawlowski.

Hidtil har de fysiske rammer på skoler haft den største bevågenhed, når man har overvejet, hvordan man kunne stimulere elever til øget fysisk aktivitet. Og her er "Drøn på skolegården" ingen undtagelse.

Charlotte Skau Pawlowski er dog ikke i tvivl om, at også organisatoriske forhold som regulering af adgang til telefoner og tablets må inddrages for at opnå positive forandringer.

– Jeg er overbevist om, at man kan nå langt med at ombygge og forbedre skolegårdens indretning. Her kan gøres meget, men uden organisatoriske ændringer kommer man til kort.

Af Søren Ravnsborg, journalist

Charlotte Skau Pawlowski forsvarede i april sin afhandling fra Institut for Idræt og Biomekanik ved Syddansk Universitet. Interventionsprojektet er et partnerskab mellem Realdania, Lokale og Anlægsfonden samt Kræftens Bekæmpelse.

Vores forskning skal være relevant

Center for Interventionsforskning har netop fået sit første visionspapir, der udstikker retningslinjerne frem til 2020. I den anledning har Nyt fra Centret talt med Morten Hulvej Rod, forskningsleder i centret.

Hvad kan man forvente af den interventionsforskning, som centret kommer til at lave de næste 5 år?

– Man kan forvente sig videnskabelig solid forskning af international klasse, som samtidig er relevant, forstået på den måde, at resultaterne kan bruges i praksis bagefter. Vi har arbejdet meget på at lære at lave interventionsforskning. Nu er vi ved at være gode til det, og det skal vi tage endnu videre.

Hvad kommer centret til at have fokus på de næste 5 år?

– Vi har tre overordnede grupper, børn, unge og voksne. Det har vi hele tiden haft, og nu opruster vi på unge-området. Hvor vi før havde rigtig mange interventioner i folkeskolen, vil vi nu gerne have endnu mere fokus på de unge på ungdomsuddannelserne.

Hvorfor?

– Man ved, at der rent sundhedsmæssigt sker meget i ungdomsårene, som har stor betydning senere hen i livet, hvad angår alkohol, rygning, mental sundhed

og trivsel. Men der har ikke været særlig mange indsatser målrettet de unges sundhed og trivsel, hvilket blandt andet betyder, at der mangler viden om, hvad man kan gøre, og hvor man skal sætte ind. Her kan vores forskning forhåbentlig være med til at gøre en forskel.

Du siger, at centrets forskning skal være relevant. Hvordan kommer eksempelvis kommunerne til at mærke det?

– Det er rigtig vigtigt, at vi fra starten tænker ind, at vores forskningsprojekter skal kunne føres ud i livet. Det nytter ikke noget at lave et interventionsstudie af en indsats, som det vil koste en gennemsnitlig kommune 8 millioner at sætte i søen. For det har ingen gang på jord. Vores forskning skal være relevant, og bagefter skal man kunne sige, at det her, det var en rigtig god idé. Man skal ikke forvente af vores forskning, at vi kommer til at levere fuldstændig entydige løsninger til kommunerne, men de vil kunne mærke, at vi har nogle kompetencer, som de kan trække på, enten i form af viden om for eksempel metoder til evaluering og dokumentation eller i form af konkrete interventioner.

Visionen ligger på centrets hjemmeside:
www.interventionsforskning.dk

*Af Stig Krøger,
kommunikationskonsulent*

Fire sigtelinjer for Center for Interventionsforskning, 2009-2020

- 1. Projekter og forskeruddannelse**
Centret skal have afsluttet 10 store interventionsprojekter efter højeste forskningsmæssige standard og udklækket mindst 30 ph.d.'er.
- 2. Videnskabelig produktion**
Kvantitativt succeskriterium: En videnskabelig produktion svarende til 80 peer-reviewed artikler.
Kvalitativt succeskriterium: Hvert interventionsprojekt skal resultere i en videnskabelig produktion, der dokumenterer alle projektets faser, f.eks. udvikling, implementering og evaluering.
- 3. Teori- og metodeudvikling**
Centret skal have udgivet en bog om centrale teorier, analytiske perspektiver, metoder og faglige udfordringer inden for interventionsforskning, der tager afsæt i centrets konkrete interventionsprojekter og forskningserfaringer med henblik på at belyse generelle indsigter og problemstillinger i interventionsforskningen.
- 4. Fra forskning til praksis**
Resultaterne af centrets forskning skal have sat påviselige aftryk i praksis ved at være inddraget i f.eks. formuleringen af sundhedspolitikker eller ved at indgå i konkrete sundhedsfremme- og forebyggelsesprojekter. Centrets skal også have etableret flere samarbejder med relevante interessenter på strategisk plan med henblik på bedre forankring af forskningen i praksis.

“Finn stopper. Hvad gør vi?”

En af de helt store kapaciteter inden for forebyggelse, Finn Diderichsen, har valgt at stoppe som professor og flytter nu til Brasilien. Center for Interventionsforskning mister hermed en stor ekspert og mentor.

Fredag den 12. februar samledes store dele af sundheds- og forebyggelseseliten i Arbejdermuseets festsal for at sige farvel og tak for en enorm indsats til professor Finn Diderichsen fra Københavns Universitet, hvis forskning i folkesundhed og social medicin i over 40 år har været med til at sætte en både akademisk og politisk dagsorden. Også Center for Interventionsforskning har haft glæde af Finn Diderichsens meget alsidige viden. Han har været tilknyttet centret som ekspert siden starten i 2009, og hans faglige sparring har sat sine tydelige spor på centrets forskning.

Symboliske omgivelser

Arbejdermuseet udgjorde meget velvalgte rammer for en afskeds- salut til ære for Finn Diderichsen. Den smukke festsals bagvæg er prydet af et maleri af det landlige Danmark med skriften Frihed,

Finn Diderichsen under de mange ærestaler ved afskeds saluten

Lighed og Broderskab, og dagens mange taler hyldede igen og igen Finn Diderichsens engagerede kamp for at påvise den store sociale ulighed i sundhed. Finn Diderichsen videnskabelige ovre er vidtrækkende – og dækker blandt andet over 300 videnskabelige publikationer, og det var derfor med god grund, at han i Arbejdermuseets festsal kunne høre sine kolleger og samarbejdspartnere bruge sjældne ord som “founding father”, “uundværlig”, “epokegørende” og “fyrtårn” til bedst at beskrive Finn Diderichsen og hans forskning.

Stimulerende samarbejde

Leder af Center for Interventionsforskning, Morten Grøn bæk, fortalte, at hans første tanke ved nyheden om Finn Diderichsens farvel var: “Finn stopper. Hvad gør vi?”. Finn Diderichsen vil tydeligvis blive savnet, og måske er det gensidigt. I sin egen tale takkede Finn Diderichsen Center for Interventionsforskning for et “stimulerende samarbejde”.

Finn Diderichsen vil fremover være tilknyttet Københavns Universitet som professor emeritus.

Tekst og foto: Stig Krøger, kommunikationskonsulent

Udgives af:
Center for Interventionsforskning
Statens Institut for Folkesundhed
Syddansk Universitet

Øster Farimagsgade 5A, 2.
1353 København K
Tlf. 6550 7777
www.interventionsforskning.dk

Direktør og centerchef:
Morten Grøn bæk
mg@si-folkesundhed.dk

Redaktør:
Birgitte Hornhaver
biho@si-folkesundhed.dk

Centret er støttet af:
TrygFonden
Kræftens Bekæmpelse